

МІЖНАРОДНИЙ ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

II Міжнародного симпозиуму,
присвяченого 150-річчю
заснування Чернівецького
національного університету
імені Юрія Федьковича
та 80-річчю заснування ЮНЕСКО

Під патронатом
Національної комісії України
у справах ЮНЕСКО

УДК 730.1:316.77/.78(100)

М 65

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 16 від 22 грудня 2025 року)*

Редакційна колегія:

**Ірина Бойчук, Юрій Халавка, Тетяна Федірчик,
Ірина Осовська, Тамара Марусик, Кирил Котун,
Інна Прокоп, Тетяна Кротова, Ірина Коротун, Юліанна Віщак,
Віталія Дідух, Юлія Каленська-Родзай, Тетяна Поснова-Рубері**

Рецензенти:

Корнієнко В. В., академік НАМ України, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, доктор культурології, професор, член Національної Спілки театральних діячів України член Асоціації діячів естрадного мистецтва України

Козир А. В., докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

М 65 **Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку** : збірник матеріалів II Міжнародного симпозіуму, присвяченого 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 80-річчю заснування ЮНЕСКО (21-25 жовтня 2025 року, м. Чернівці) / за заг. ред. І.І. Бойчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 708 с.

ISBN 978-617-8703-36-3

У виданні представлено тези доповідей, мистецько-творчі проекти учасників II Міжнародного симпозіуму, присвяченого 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 80-річчю заснування ЮНЕСКО. Висвітлено проблеми і шляхи розвитку мистецтва в сучасному культурному та освітньому середовищі як важливу платформу для налагодження діалогу науковців, митців і фахівців із різних країн світу.

Для студентів, аспірантів, докторантів, викладачів, вчителів, науковців, практиків, усіх хто цікавиться тенденціями розвитку мистецтва у єдиному просторі культури та освіти.

ISBN 978-617-8703-36-3

УДК 730.1:316.77/.78(100)

** За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори*

© Автори, 2025

© Ірина Бойчук (редактор), 2025

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025

УДК 784.9:801.7

Володимир Гливацький,
*викладач кафедри вокально-хорової майстерності,
хормейстер молодіжного хору
«Світич» НДУ ім. М. Гоголя
(Ніжин, Україна)*

СЕМАНТИКА ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ У ФОРМУВАННІ ХОРОВОЇ ІНТОНАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТВОРУ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У мистецтві хорового співу поетичний текст нерозривно пов'язаний з музично-інтонаційною тканиною, що виступають взаємодоповнюючими складниками для визначення художньої цілісності твору. Текст функціонує не лише як носій смислового змісту, а й структуротворчий елемент, що формує ритмічно-мелодійні та динамічні структури, які впливають на розвиток музичного змістового наповнення та драматургії. Інтонаційна тканина, своєю чергою, створює експресивні акценти, підкреслюючи емоційні нюанси поетичного змісту.

Для диригента дослідження взаємодії тексту в контексті інтонаційної тканини дозволяє глибше зрозуміти, як формується внутрішня логіка хорового твору, як через поєднання слова та звуку реалізується художній задум композитора та власна інтерпретаційна модель диригента. Особлива увага приділяється способам відтворення ритмічної пластики тексту, нюансів артикуляції та динамічних співвідношень, які визначають характер та емоційний вплив виконання твору.

Актуальність дослідження полягає в тому, що у процесі хорового виконавства значення поетичного тексту як формотворчого чинника музичної драматургії, набуває особливого значення для навчальної діяльності. Інтонаційна тканина хорового твору тісно взаємодіє зі словом, визначає ритміко-мелодійні та експресивні характеристики виконання, формує емоційний вплив на слухача та сприяє реалізації художнього задуму, що є

важливим аспектом у роботі викладача, диригента-педагога та диригента-хормейстера.

Крім того, відзначається тісна взаємозалежність між змістовою структурою поезії та художньою виразністю музичної інтерпретації, що обґрунтовує необхідність комплексного підходу до аналізу та педагогічного опрацювання хорових творів. Дослідження цієї проблеми розглядали численні вчені, серед яких Л. Пархоменко, О. Коломоєць, Є. Бондар, В. Москаленко, О. Бабенко, І. Федоровська, О. Бенч, Л. Шумська та ін.

Мета даної публікації полягає у вивченні закономірностей взаємодії поетичного тексту та інтонаційної тканини в хоровому виконанні, а також у визначенні ролі слова як ключового чинника музичної виразності та драматургії твору. Такий підхід сприяє поглибленню як теоретичного, так і практичного розуміння хорового мистецтва.

У хоровій педагогічній практиці семантика поетичного тексту розглядається як ключовий чинник формування музично-виразних навичок виконавців. «Синтетична природа хорової музики з її взаємодією слова та музичного відповідника, узгодженістю вокально-поетичного інтонування, спрямованістю музичного тематизму на певну асоціативність, а суто музичного розвитку – на втілення динаміки образно-сюжетного руху, видається ідеальною формою семантизації музичної образності» (Пархоменко, 1979. с. 7). Поєднання слова та музичної інтонації не лише забезпечує художню цілісність твору, а й створює основу для розвитку у слухачів емоційного сприйняття та розуміння змісту композиції. Водночас для диригента-педагога важливо наголошувати студентам та хористам на смислових домінантах поетичного тексту, адже саме вони стають відправною точкою для вибудови інтонаційно-сміслової драматургії. Поступове усвідомлення семантики слова сприяє не лише технічній досконалості інтонування, а й формуванню здатності до інтерпретації, що передбачає осмислене відтворення емоційно-образного змісту. Проблема впливу семантики поетичного тексту на музичну організацію хорового виконання має пряме значення для педагогічної практики, оскільки глибоке розуміння тексту дозволяє диригентові змістовно інтерпретувати хоровий твір, ефективно

передавати емоційний настрій твору. У наукових дослідженнях підкреслюється, що усвідомлення семантики поетичного матеріалу дає можливість диригентові більш точно формувати інтонаційні контури, динамічні пропорції звучання та виразність виконання. У педагогічному аспекті робота з поетичним текстом стає фундаментом для виховання художньої чутливості, розвитку інтонаційної виразності та досягнення цілісної інтерпретаційної концепції хорового твору.

Педагогічний акцент у хоровому мистецтві полягає не лише у відпрацюванні вокально-технічних навичок, а й у формуванні здатності співаків усвідомлювати глибинний зміст твору. Це забезпечує створення умов для виникнення у виконавців внутрішнього діалогу з текстом, що дозволяє більш органічно поєднувати музичну інтонацію. У результаті, інтерпретація хорового твору виходить за межі формального виконання та перетворюється на засіб естетичного, інтелектуального і духовного виховання колективу.

Глибинне усвідомлення змісту передбачає вихід за межі буквального значення слів, адже поетичний текст у хоровому мистецтві функціонує як багаторівнева структура, що відкриває простір для асоціативних зв'язків, емоційних нашарувань і символічних інтерпретацій. У хоровій інтерпретації саме «інтонацією, з якою ми вимовляємо слово або сполучення слів, так само як і інтонацією музичною, перш за все реалізуються комунікативна та естетична функції» (Москаленко, 2013, с. 22), саме це поєднує слово й музику, визначаючи їхню комунікативну та естетичну функцію.

Диригент, в процесі аналізу та постаналізу твору виконує роль посередника між авторським задумом та виконавською реалізацією, спрямовуючи співаків до розкриття підтексту, розуміння художніх алюзій та інтонаційних смислів, що закладені безпосередньо в твір чи його фрагмент. Такий підхід сприяє вихованню у хористів здатності мислити образами, що поглиблює їхнє інтерпретаційне бачення й дозволяє створювати багатогарний художній простір. У практичному аспекті це проявляється у свідомому виборі інтонаційних відтінків, динамічних градацій, агогічних змін, що підпорядковуються не механічному

виконанню, а логіці поетично-музичного розвитку. Так, до прикладу, сцена Андрія з хором із опери С.-Г. Артемовського «Запорожець за Дунаєм» («Владико неба і землі») несе сакральний та молитовний сенс і в жодному випадку не може виконуватися занадто експресивно як в плані динаміки так і в плані темпу. Більше того, якщо провести аналіз саме поетичного тексту, то можна побачити ознаки молитви, а саме: звернення до Бога чи інших надприродних істот, вираження подяки, прохання, покаєння чи поклоніння, натомість, наприклад «Веснянка» з опери М. Лисенка «Енеїда» апелює вже до зовсім іншої інтонаційної сфери – життєствердної, яскраво-ритуальної та колективно-ігрової та танцювальної. Її поетичний текст і музичне втілення позначені енергійною ритмікою, світлим емоційним забарвленням, елементами народнопісенної стилізації, що передбачає зовсім інші виконавські акценти: жвавий темп, легку артикуляцію, динамічні контрасти, які покликані створювати атмосферу свята й весняного пробудження природи. Тобто, передумовою ефективності творчої співпраці диригента та хору є глибокий попередній аналіз диригентом як музичного, так і поетичного тексту твору. Такий аналіз дозволяє виявити семантичні домінанти, визначити підтексти й окреслити художню логіку розвитку інтонаційної тканини. А можливість аналізувати записи різних колективів відкриває можливість до інтерпретації та різноманіття диригентського підходу до трактування поетичного тексту.

Завдяки цьому диригент має змогу на загальних репетиціях пояснити виконавцям смислову мотивацію інтерпретаційних рішень, що сприяє усвідомленому ставленню хористів до інтонаційної, динамічної та агогічної організації матеріалу, а на роботі хормейстерів та окремих партій – відпрацювати семантичне навантаження та образний зміст твору. У результаті виконавці відчують свою причетність до процесу інтерпретації, що підвищує рівень художньої цілісності та професійної зрілості хорового колективу, а також пришвидшує процес вивчення твору. Таким чином, педагогічний аспект роботи з семантикою поетичного тексту полягає у вихованні здатності співаків до активного мислення, емоційної чутливості та інтерпретаційної самостійності. У перспективі це формує не лише виконавця,

здатного до високохудожнього виконання, але й особистість, що через хорове мистецтво долучається до глибших духовних і культурних сенсів.

У проведеному дослідженні припущено, що поетичний текст у хоровому мистецтві виступає не лише смисловим, а й структуроутворюючим чинником, який безпосередньо впливає на формування інтонаційної тканини, ритміко-мелодійних побудов та динамічних пропорцій. Виявлено, що семантика слова визначає логіку драматургічного розвитку, формує емоційно-образний простір і слугує ключовою відправною точкою для створення інтерпретаційної концепції диригента.

Новизна роботи полягає у комплексному підході до аналізу взаємодії поетичного тексту та музично-інтонаційної структури, що дозволяє диригенту та хормейстерам розглядати їх як взаємозалежні елементи єдиного художнього цілого. У роботі важливо акцентувати, що саме усвідомлення глибинного змісту слова надає можливість диригентові не лише відтворювати композиторський задум, а й розкривати багаторівневу символіку твору через призму інтонаційних, фактурних й динамічних засобів виразності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коломоєць, О. М. (2023). *Історія та теорія українського хорового мистецтва: навчальний посібник*. Ліра. 288 с.
2. Москаленко, В. Г. (2013). *Лекції з музичної інтерпретації*. 134 с.
3. Пархоменко, Л. О. (1979). *Українська хорова п'єса*. Наукова думка. 218 с.
4. Шумська, Л. Ю., & Костенко, Л. В. (2023). *Українське хорознавство: хрестоматія*. Видавництво Ніжинського державного університету імені М. Гоголя. 450 с.